

Luontoarvopankin mahdollisuudet ja haasteet luonnonsuojelun näkökulmasta

Kaupankäyntiä luontoarvoilla – Voidaanko luontoarvopankeilla hidastaa luonnon monimuotoisuuden vähenemistä? Ympäristötiedon foorumin aamukahvit 9.9.2014

PTT:n selvitys on hyvä ja tiivis raportti ajankohtaisesta aiheesta. Luonnon köyhtymisen pysäyttämiseksi tarvitaan nettohävikin estämistä.

- Ympäristöoikeuden *aiheuttaja maksaa* -periaate on korkea aika tuoda luonnonsuojeluun.
- Kompensaation pitää olla suojelualueverkostoa tukeva taloudellinen ohjauskeino suunnata toimintaa luonnonarvoiltaan vähäisempiin kohteisiin eikä *licence to trash* nykyisiä suojelualueita.
- Kompensaatio tuo mahdollisuuden ennallistaa tai luoda kokonaan uusia suojelukohteita, koska pelkkä samansuuruisen alueen suojelu toisaalla ei riitä estämään nettohävikkiä.
- Ennallistaminen ja luonnonhoito luovat myös työpaikkoja.

Luonnonsuojelun näkökulmasta luontoarvopankkien hyödyt ja haasteet muihin kompensaatioihin verrattuna ovat:

1) Aika

+ pankki mahdollistaa kompensaation tekemisen niin kuin se pitää tehdä: etukäteen (vain näin sen toimivuus voidaan taata)

o kompensaatioarvon toimivuus vaatii seurantaa ja usein myös aktiivista hoitoa, mikä pitää varmistaa lupaehdoilla

2) Määrä

+ varovaisuusperiaatteen mukaan kompensaatiokohteen tulisi olla isompi kuin menetettävä kohde: pankki mahdollistaisi usein kohdetta isommat alueet, joilla yleensä on enemmän lajeja ja yksilöitä kuin pienillä

3) Paikka

- läheisyyskriteerien määrittäminen on tärkeää (kunta, maakunta, valtakunta?): pankin sijainti voi olla ongelmallisen kaukana kohteesta

- silloin saatetaan menettää myös muita kohteen ekosysteemipalveluja (virkistys, vesitalous jne.)

4) Laatu

+ pankit mahdollistavat asiantuntemuksen ja osaamisen keskittymisen yksittäisiin hankkeisiin verrattuna

5) Menettelyt

- vuorovaikutus, osallistuminen ja oikeussuojakeinot tulee turvata luvituksessa vaikka pankki olisi yksityinen

Pilotti?

Raportissa esitettiin toteuttajaksi Metsähallitusta

- sillä on paljon ennallistamisosaamista
- toisaalta Etelä-Suomessa, missä maankäyttö on intensiivisintä, valtiolla on nyt vähän maita
- > Metsähallituksen pitäisi ostaa yksityismaita luontoarvopankkiin
- luontoarvopankki ei saa kuitenkaan vähentää valtion luonnonsuojelumäärärahoja

Helpoimpia ja nopeimpia pilottikohteita ovat suot ja muut kosteikot, paahdeympäristöt ja perinnebiotoopit

- vaikeimpia ja hitaimpia esimerkiksi metsät (METSO sopii paremmin suojelualueisiin)

Lainsäädäntö

Ajatus laajentaa luonnonsuojelulain kompensatiomenettely luonnonsuojelulaissa Naturaa ja ympäristövastuudirektiiviä laajemmaksi on tutkimisen arvoinen

- muut luonnonsuojelualueet, uhanalaisten lajien ja luontotyyppien alueet, ympäristörikoksen tms. kohteeksi tulleet kohteet jne.

Silloin mitigaatiohierarkia on turvattava: *AVOIDANCE* -> *REDUCTION* -> *RESTORATION* -> *COMPENSATION/OFFSETTING*

= suojelualueiden pitää olla "pyhiä" *no go* -alueita

- poikkeusten tulee olla tiukat, kuten luonnonsuojelulain 65–66 §:n Natura-säännöillä, joissa kolmen ehdon pitää toteutua yhtä aikaa

- 1) erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottava syytä (*overriding public interest*)
- 2) ei muita vaihtoehtoja (sijainti, tekniikka)
- 3) kompensatiion pitää olla ylipäättänsä mahdollista toteuttaa (kaikessa se ei toimi!)

Lopuksi

Kompensatioita on yleensä pohdittu hankekohtaisina asioina

- silloin ne tulisivat luultavasti olemaan yksittäistapauksia, "poikkeuksia säännöstä"

Paljon olennaisempaa luonnon köyhtymisen pysäyttämiseksi olisi ajaa nettohävikin estämisen biodiversiteettitavoite maa- ja metsätalouden, kalastuksen ym. elinkeinojen lainsäädäntöihin.

Nettohävikin pysäyttämistä tulee kehittää maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksessa

- myös tulevan metropolikaavan sisältövaatimuksissa (viherverkosto vs. maan kovin maankäyttö)

Lisätietoja

- erityisasiantuntija Tapani Veistola, 0400 615 530, tapani.veistola@sll.fi